

Muistio

30.10.2015

TYÖ- JA ELINKEINOJAOSTON KUULEMISTILAISUUS
keskiviikko 04.11.2015 klo 09:00 / HE 30/2015 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016
<http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+30/2015>

Teema: Luku 32.20 (Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka)

Erityisesti:

- Venäjän viennin tilanne ja tulevaisuusnäkymät
- Miten Venäjän viennissä on varauduttu pakotteiden jälkeiseen aikaan?

1 Suomen vienti Venäjälle ja sen tulevaisuudennäkymät

Suomen tavaravienti Venäjälle on jatkanut laskuaan alkuvuonna 2015. Yritysten antamien tietojen ja myös virallisten lähteiden mukaan laskua on yli kolmannes viime vuoteen verrattuna.

Hidastuminen on jonkin verran loiventunut viimeaikoina. Tämä johtuu öljyn hinnan ja ruplan kurssin stabiloitumisesta. Epävarmuus kuitenkin tulee jatkumaan, joten edes varovaiseen toiveikkuuteen ei ole suuremmin aihetta.

Venäjän hallituksen esittelemä tuonnin korvausohjelma alkaa osoittaa ensimmäisiä merkkejä toimivuudestaan erityisesti suurten valtionyhtiöiden osalta. Ne ovat suurimpien suomalaisten vientiyritysten perinteisiä asiakkaita Venäjällä. Valtion omistamia, kvasivaltionyhtiöitä ja kuullaisempia yksityisiä suuryrityksiä on Venäjällä kehoitettu korvaamaan puolet tuonnistaan kotimaisella tuotannolla.

Emme siis odota Suomen vientituotteiden kysyntään Venäjällä merkittävää muutosta lähiaikoina.

2 Miten Venäjän viennissä on varauduttu pakotteiden jälkeiseen aikaan?

Yritykset ovat pääsääntöisesti päättäneet sietää tilanteen tuomaa epävarmuutta ja jopa taloudellisia tappioita, ainakin toistaiseksi. Ne ovat sopeuttaneet toimintojaan voimakkaasti, mm. vähentämällä henkilökunnan määrää ja muuttamalla kulurakennettaan ruplapohjaiseksi. Suurin osa osakkaistamme tekee Venäjällä voitollista tulosta, ainakin operatiivisesti - ruplissa. Mitä enemmän yrityksellä on kuluja EUR tai USD-määräisinä, sitä huonommin heillä tässä suhteessa menee.

Sopeuttaminen tulee siis jatkumaan, eikä pikavoittoja Venäjältä odoteta. Tavoitteena on päästä tilanteeseen, jossa pääkonttorin ei tarvitse tukea paikallistoimintoja rahallisesti enempää kuin normaalistikaan.

Kommentoimme asiaa suomalaisten suuryritysten kannalta, mutta tässä yhteydessä on mainittava, että PK-yrityksillä on huomattavasti vaikeampaa, koska ne eivät yleensä pysty sopeuttamaan liiketoiminnan koon, rajallisten resurssien, ohuen tuote- ja/tai kapean markkinasegmentin johdosta.

Joka tapauksessa on tärkeää, että valtion ja eri viranomaisten täysimääräinen tuki on valmiina, kun pakotteista vihdoinkin päästään eroon. Olisi ja on myös tärkeää jatkaa dialogia mahdollisimman tehokkaasti ja korkealla tasolla tätä tilannetta odotellessa. Valitettavasti pakotteiden poistaminenkaan ei välttämättä helpota tilannetta suomalaisten vientiyritysten kannalta, koska suurin syy viennin laskuun on kuitenkin öljyn hinnan aiheuttamissa ongelmissa.

Emme usko öljyn hinnan välittömään elpymiseen, ainakaan parin vuoden takaiselle huipputasolle.

3 Kansainvälistymistuki yrityksille

Mielestämme vientiin Venäjälle panostaville yrityksille on tärkeää, että momentilta 32.20 myönnettävien, Työ- ja elinkeinoministeriön yleisavustusta nauttivien yhteisöjen palvelut ovat:

- yhdenmukaisesti kaikkien yritysten saatavilla ja hyödynnettävissä
- toteutettavissa Team Finland -palvelumallin kautta.
- Finpro Oy:n perusrahoituksen pitää riittää suhteessa sille asetettuihin odotuksiin.

3.1 Kansainvälistymistuki Venäjällä

Mielestämme SVKK:n ja Finpron välinen työnjako on Venäjällä selkeytettävä. SVKK:lla on viennintukitoimintoihin riittävät resurssit ja osaaminen, Finpron vahvuudet ovat globaaleissa hankkeissa ja Invest In -toiminnassa ja matkailun edistämisessä.

Venäjän Export -palvelut tulisi siis keskittää SVKK:lle globaaleja hankkeita lukuun ottamatta. Täten parannetaan myös palveluiden kustannustehokkuutta.

4 Rahoitustuki yrityksille Venäjällä

Finnvera on lisännyt selvästi riskinottoaan Venäjän kaupassa. Tämä tosiasia on erinomainen esimerkki siitä, miten tukitoiminnoissa voidaan nopeasti sopeutua uusiin tilanteisiin.

Pk-rahoituksessa Finnveralle myönnettiin tänä vuonna oikeus rahoittaa myös pk-määritelmää suurempia yrityksiä, joiden liikevaihto on korkeintaan 300 MEUR. Tämä oikeus tulisi laajentaa koskemaan myös kansainvälistymisrahoitusta eli että Finnvera voisi rahoittaa valtion luottotappiositoumuksen piirissä kansainvälistyviä keskisuuria suomalaisyrityksiä. Nyt Finnvera voi rahoittaa kotimaan hankkeita, muttei ulkomaille kohdistuvia investointeja.

Käsittääksemme Finnveran kautta haettu TEM:in kansainvälistymistuki pk-yritysten Venäjä-hankkeisiin -määräraha on loppumassa ensi vuoden alkupuolella. On erittäin tärkeää, että määrärahalle saataisiin jatkoa myös tuleviksi vuosiksi. Vuosittain kyseisellä määrärahalla on

rahoitettu keskimäärin 20 pk-yritysten Venäjän hankkeiden esiselvitystä ja varsinaista hankeselvitystä. Kuluvana vuonna myönteisiä rahoituspäätöksiä on tehty 14 ja vuoden loppuun mennessä päästäneen lähelle 20 hanketta.

Lisäksi Finnveran vientiluottojen, - takuiden ja muiden nykyisten rahoitusmuotojen täydennykseksi kaivataan etenkin venäläisten asiakkaiden maksuvalmiutta parantavia puiteluottoja. Vastaavaa toimintaa harjoittavat mm. kiinalaiset ja muutamien EU-maidenkin toiminta ainakin näyttää tältä.

Tarkoitus olisi siis koota ja keskittää kaikki riskit muutamalle luottokelpoiselle instituutiolle Venäjällä ja solmia heidän kanssaan raamisopimus suomalaisen viennin tukemiseksi. Tarkoitus ei siis ole rahoittaa venäläistä pankkijärjestelmää, vaan ikään kuin korvamerkitä venäläisen yrityksen ostajaluotot koskemaan vain suomalaisia tuotteita tai palveluita. Raamisopimuksen mukaisesti kaupan rahoitus tapahtuu suomalaisen luottolaitoksen, venäläisen pankin ja lopulta venäläisen ostajan välillä. Käsittääksemme voimassa olevat sanktiot eivät tällaista toimintaa estä.

Finnveralla on myös kokemusta vastaavista järjestelmistä Venäjällä.

Finnveralle pitäisi myös myöntää mahdollisuus lainoittaa venäläisiä ostajia suoraan.